

Medya Dünyasının Gerçek Dünyayı Yansıtma Düzeyinin Öğretmen Adaylarının Görüşleri Doğrultusunda Belirlenmesi

Media's Representation of Real World According to Candidate Teachers' Opinions

Çavuş ŞAHİN* Sait TÜZEL**

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

Öz

Araştırmanın amacı, öğretmen adaylarının görüşleri doğrultusunda medya dünyasının gerçek dünyayı yansıtma düzeyini ortaya koymaktır. Araştırma, betimsel nitelikte olup tarama modeli kullanılmıştır. 376 öğretmen adayına, araştırmacılar tarafından geliştirilerek geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılan "Medya Dünyasının Gerçek Dünyayı Yansıtma Düzeyi Ölçeği" uygulanmış ve elde edilen veriler frekans, t-testi ve tek yönlü Anova testleriyle SPSS kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırmada, öğretmen adaylarının genelinin medya dünyasının gerçek dünyayı yansıtması konusunda kararsız kaldıkları görülmüştür. Öğretmen adaylarının en sık kullandıkları ve en güvenilir buldukları medya aracı ile medya dünyasının gerçek dünyayı yansıtma düzeyi ölçeğine ilişkin ortalamaları arasında anlamlı bir farkın olduğu tespit edilmiştir. Öğrenim gördükleri bölüm ve cinsiyet değişkeni ile medyanın gerçek dünyayı yansıtmasına yönelik görüşleri arasında ise anlamlı bir farkın olmadığı tespit edilmiştir. Elde edilen bu sonuçlar doğrultusunda öneriler geliştirilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Medya dünyası, gerçek dünya, öğretmen adayları, medya okuryazarlığı.

Abstract

The aim of this research is to expose media world's representation level of real world according to candidate teachers' opinions. A survey method is used as a descriptive research. The development phase and validity and reliability studies were completed by the researchers. The scale named "Scale of Media World's Representation Level of Real World" is conducted with 376 candidate teachers and frequency, T-test, and one way Anova statistics were computed. According to the results, candidate teachers are undecided about media's representation level of the real world in general. There is a significant mean difference between the representation level of media and the most widely used media and most trusted media by candidate teachers. However, a significant mean difference could not be found between the representation level of media and the variables of department and gender. Suggestions are given according to the obtained results.

Keywords: Media, real world, candidate teachers, media literacy.

* Yrd. Doç. Dr. Çavuş ŞAHİN, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalı.

** Arş. Gör. Sait TÜZEL, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümü e-posta: said-tuzel@gmail.com

Summary

Purpose

Media provides great advantages to its users in terms of easy and cheap access to information. Nowadays, extensive use of media tools is on the rise due these advantages. Extensive use of these facilities brings a discussion as well. The center of these discussions is the validity and reliability of media messages. In this century, studies on the reliability of the media messages are essential. Reliability of the media messages are the basis of individual's knowledge structure. Therefore, studies focusing on the reliability of the media messages are vital.

The purpose of this study is to examine the level of representation that the media world reflects the real world according to the candidate teachers' views. Therefore, "Media World's Representation of Real World Level Instrument" was developed. Data were analyzed to examine whether or not there is a difference amongst the candidate teachers' mean score for the instrument, department, gender and most reliable media of their choice and most commonly used media facilities. Findings of the study were used for reaching to results and developing implications for candidate teachers' perceptions regarding media and reality.

Result

Results of the study revealed that candidate teachers were uncertain about media world's representation level of the real world. There was a significant difference amongst candidate teachers' views regarding reliable media tool that was used frequently and their responses to the Media World's Representation of Real World Level Instrument. Candidate teachers consider TV and the Internet as the most reliable media newspapers and books were considered to be less reliable. Those of whom thought that media reflects the truth indicated that most frequently used media was the book. Candidate teachers considering media as reflecting the reality frequently used newspaper. Based on these findings, candidate teachers who used written facilities found media more reliable. There was no significant difference amongst candidate teachers' perceptions towards media worlds, department, and gender.

Discussion

It can be said that characteristics of the media might have an impact on the candidate teachers' views. In relation to these factors, candidate teachers were uncertain about media reflecting truth. Candidate teachers considering newspapers and books as the most reliable media found media more reliable in comparison to candidate teachers considering most reliable media as TV and the Internet. Contend of the media facilities can be followed easily because they were receiver oriented and texts are appropriate for critical reading. For this kind of texts, message control is done by the receiver. When media distort, execrate or hide something, it can be identified easily. Only one group of candidate teachers considered books as the most frequently used facility found media reliable. It can be said that there is positive relationship between reading habits and critical reading skills. There is no significant mean difference between candidate teachers' views about the instrument and gender. Level of media use was similar on both female and male candidate teachers.

Conclusion

Most of the candidate teachers were uncertain about media reflecting the truth. This can be related to the fact that candidate teachers have not taken any course related to media literacy.

Since media have an impact on the establishing individual's knowledge structure. Candidate teachers should be guided to develop awareness towards effect of media.

Candidate teachers would be taking the position to inform individuals and society as well as to guide and develop conciseness as a future educators. Therefore, it is very important for candidate teachers to develop limiting media addiction, media literacy level and critical media literacy skills. For this reason, media literacy courses should be integrated into teacher education programs to educate candidate teachers.

Giriş

*“Dünya, bizim gördüğümüz şeydir;
bununla birlikte onu görmeyi öğrenmeliyiz.”*

Merleau-Ponty

“Duygu, düşünce veya bilgilerin akla gelebilecek her türlü yolla başkalarına aktarılması” (TDK 2005) olarak tanımlanan iletişim, insanın anlama ve anlatma çabasının bir ürünü olarak yüzyıllardır farklı şekillerde sağlanmaktadır. İnsanlığın başlangıcından bu yana her çağ, kendine has bir dil ile bu anlama ve anlatma çabasına dahil olmuştur (Parsa, 2004: 59). Antik Çağ, efsaneler, söylenceler ve mitsel anlatılarla bu sürece katılırken; Ortaçağ'da sözün uçuculuğuna karşın yazının kalıcılığı otoritenin simgesi haline gelmiştir. Matbaanın icadıyla birlikte yazı, sadece belirli bir sınıfa hitap etme özelliğinden sıyrılarak daha geniş kitlelere ulaşma imkânını yakalamıştır. Yazı, o dönemde anlam ve anlatımın kurulmasında mutlak egemen iken, teknolojinin hızla gelişmesiyle önce fotoğraf makinesinin ardından kamera ve televizyon gibi hareketli görüntüleri saptayıp yayan araçların (kitle iletişim araçları) icadıyla, dünya kitle iletişim araçlarının kendine has özelliklerinin kavranmasıyla anlaşılabilir hızla akıp giden bir sürecin içerisine girmiştir.

Kitle iletişim araçlarının icadıyla birlikte, hem insanlık tarihinin o güne kadar iletişimde kullandığı görsel, duymusal ve yazınsal araçların ve durumların tamamı bu araçlarda toplanmış hem de Ortaçağ'da matbaanın yazın konusunda yapamadığı kadar hızlı bir şekilde, her sınıftan insan bu araçların ürünlerine ulaşma imkânı yakalamıştır.

Hobbs (1998: 16), kitle iletişim araçlarının (medyanın) bu hızlı yükselişinin, toplumun farklı biçimlerde etkilenmesine ve değişmesine neden olduğunu ve günümüzde bireylerin etrafını tamamen kuşattığını belirtmektedir.

Gerçek Dünya ve Medya Dünyası

Günümüz dünyasında yaşayan hemen herkes bulunduğu coğrafya, cinsiyet, din, dil ve sosyo-ekonomik sınırlarını zorlayarak kitle iletişim araçları vasıtasıyla sunulan olumlu-olumsuz iletilere maruz kalmakta ve bunlardan yoğun bir şekilde etkilenmektedir (Dincer ve Yılmazkol, 2009: 189). Önceki yıllarda belirli bir kesimin tekelinde bulunan bilgi, artık kitle iletişim araçları vasıtasıyla en kısa sürede tüm dünyayı -istenilenden daha büyük bir hızda- dolaşmakta ve bir anda topluma mal olabilmektedir. Ancak bilginin bu denli hızlı ve kontrolsüz yayılımı, bilgi karmaşasına yol açmaktadır. Bu durum da Yazgan ve Kıncal'ın (2009: 517) da belirttiği üzere bireylerin gerçeğe ilişkin algılarında önemli bir aşınma meydana getirmektedir.

Potter (2005: 61-62), medya iletileri tarafından kuşatılmış olduğumuz XXI. yüzyılda hepimizin gerçek dünya ve medya dünyası olmak üzere iki farklı dünyada yaşadığımızı belirtir. Gerçek dünya, kendi yaşamımızda doğrudan tecrübe ettiğimiz kişisel deneyimlerimize dayanırken medya dünyası, doğrudan tecrübe etmediğimiz, medya tarafından aktarılan yaşantı ve deneyimlere dayanmaktadır.

Sanders (1999: 135), sıradan bir çocuğun altı yaşından on sekiz yaşına gelene kadar 16 bin saat televizyon seyrettiğini, radyo ve CD dinleyerek 4 bin saat geçirdiğini, bilgisayar karşısında 5 bin saat harcadığını ve 2 bin saatini de sinemada geçirdiğini belirtmektedir. Yani bir çocuk 6-18 yaş arasındaki döneminin %25'ten fazlasını medya araçları karşısında geçirmektedir. Bu oran, çocukların uykuda geçirdikleri zaman da dikkate alındığında daha da anlamlı hale gelerek uyku dışındaki yaşantılarının yarısını oluşturmaktadır. Dolayısı ile çocuklar bu yaş dilimine gelinceye kadar olan yaşantılarını *“medya dünyası”* ile *“gerçek dünya”* arasında sıkışmış vaziyette geçirmektedirler.

Medya konusunda çalışan uzmanlar, çocukların medyayı –özellikle televizyonu- sihirli bir pencere gibi gördüklerini ve medya ürünlerine karşı genelleyici olmalarından dolayı medya fantezileri ile gerçekleri karıştırabildiklerini ifade etmektedirler (Toylar ve Howell 1973: 317). Birçok araştırmacı, çocukların 12 yaşına gelinceye kadar gerçek dünya ve fantastik dünyanın

ayırımına tam olarak varamadıklarını belirtmektedir (Hawkins; 1977: 195; Van der Voort, 1986: 176; Wright ve Diğerleri, 1994: 232; Potter, 2005: 62; Livingstone, 2006: 4).

Gerçekliğin nasıl algılandığı ile ilgili olarak sorunlar sadece çocukların algılamalarıyla sınırlı değildir. Potter (2005: 63), medyanın yetişkin ya da çocuk ayırımı yapmaksızın herkesin gerçeklik algısına etki ettiğini belirtmektedir. Medya ve gerçeklik algısı ile ilgili problem büyük ya da küçük herkeste görülebilmektedir. Uysal (2006: 123), ülkemizde gerçek dünya ile medyanın kurmaca dünyası arasındaki ayırımı kaybeden birçok yetişkin bireyin, dizi kahramanlarının cenaze namazını kıldığını, gerçek dünyada işlenen bir cinayetin failiyle ilgilenmek yerine dizideki kahramanın katilini öğrenebilmek için kanalın telefonlarını kilitlediklerini belirtmektedir.

Medya, gerçek dünya ile kendi dünyası arasındaki ayırımı her yaştan birey için aşındırabilecek özelliklere sahiptir. Çocuklar için medya dünyası ile gerçek dünyanın ayırımına varamama, onların yeterli gelişimsel özelliklere sahip olmamasından kaynaklanan bir durum olsa da yetişkinler için daha kötü olan, medya dünyasının gerçeklerini sorgulamaksızın kabullenmenin beceri eksikliğinden kaynaklanmasıdır. Medya araçlarının hepsinde “gerçeklik” sorunu karşımıza çıkmasına karşın, sihirli pencere olarak adlandırılan ve en etkili medya aracı olarak kabul gören televizyon sektörü için bu sorun daha da belirgindir. Televizyonun şu 3 özelliği bireylerdeki gerçeklik algısını zorlamaktadır (Postman, 1995: 102):

Televizyon;

1. İçeriğini anlayacak bir eğitim gerektirmez.
2. Zihinden içeriğini sorgulamaya yönelik karmaşık istemlerde bulunmaz.
3. İzleyicisini ayırma tabi tutmaz.

Araştırmacılar, yetişkinlerin gerçeklikle ilgili algılarını güdüleyen iki unsurun, “sosyal yarar sağlama” ve “özdeşlik kurma” olduğunu belirlemişlerdir (Dorr 1981; 335; Hawkins 1977: 223; Potter 1986: 165). Buna göre, sosyal yarar beklentisi içerisinde olan bireyler, medyadan aldıkları iletileri gerçek hayatta kullanabileceklerine inandıkları zaman iletinin doğru olduğunu düşünme eğilimindedirler. Kişilerin gerçeklik ile ilgili algılarını güdüleyen ikinci unsur olan özdeşlik kurma ise, medya iletileri ile kişilerin beklentilerinin, arzularının ve özlemlerinin örtüşmesini ifade etmektedir. Potter (2005: 67), medya üreticilerinin insanların sosyal yarara ve özdeşliğe karşı güdülediklerinin farkında olduklarını ve iletilerini bu şekilde kurguladıklarını belirtmektedir. Dolayısıyla medya sektörü, alıcısını yakından tanıyan ve iletilerini alıcısının zaafaları doğrultusunda kurgulayan bir sektör olarak gelişim göstermektedir.

Son elli yılda oldukça yaygınlaşan medya araçları, bilgi edinme ve eğlenme konusunda bireyleri kendilerine bağımlı hale getirmeyi başarmış, özellikle de bünyesinde barındırdıkları görsel ve işitsel öğeler ile bireylerin birden fazla duyu organına hitap ederek bireyler üzerindeki etkisini arttırmıştır (Lusted, 1991: 76). Medya bu çok boyutlu iletileri sayesinde bireylerin gerçeklik algılarını ciddi şekilde yönlendirebilmektedir. Özellikle insanların en güvenilir buldukları duyu organları olan ve “Gözlerimle gördüm” “Gözüme mi inanayım sana mı?” gibi halk söylemlerinde de bu özelliğine vurgu yapılan görme duyusuna ilişkin olarak, yeni teknolojiler (photoshop vb.) sayesinde kolaylıkla gerçekleri çarpıtılma imkânına sahiptir.

Medyanın bireylerin gerçeklik algısını nasıl yapılandırdığıyla ilgili olarak yukarıda sayılan tüm olumsuz özelliklere karşın, istenilen iletilere gerçek hayatta ulaşmanın imkânsızlığı ve medya aracılığıyla iletilere ulaşmanın daha az zaman ve para gerektirmesinden dolayı, bireyler medya aracılığıyla bilgilenmeye devam etmek mecburiyetinde kalmak durumundadırlar (Potter, 2005,63-67). Ancak bunu yaparken bizler medya görüntülerinin ve iletilerinin gerçeğin kendisi değil, gerçeğin bir yanılması olduğunu da farkına varmalıyız (Natharius 2004: 240).

Kitle iletişim araçları, toplumsal norm ve değerlerin oluşmasında bireyin zihnindeki imajları kullanır ve kusursuz bir dünya yaratır. Gerçek olmayan olaylar kurgulanarak yeniden desenlenir, böylece gerçekleri saklayarak oluşturulan imaj ve kurgulanan yapı kendini ön plana çıkarır. Haberleşme yoluyla oluşturulan kurgusal ve yapay dünya gerçek yaşamın yerini alır (Arık ve

Solmaz, 2007: 255). Bu açıdan bakıldığında medya kültürü insanlara doğru veya doğru olmayan davranışları, cinsel rolleri ve dünya hakkındaki bilgileri öğreten bir yapıya dönüşür. Bireyler büyük bir sıklıkla medya kültürü tarafından eğitildiklerinin ve yönlendirildiklerinin farkına dahi varamazlar (Kellner ve Share, 2007: 4).

Dolayısıyla medya araçlarından gelen iletiler kişilerin bilgi yapılarını şekillendirmekte, onlara yön vermekte ve etkilemektedir. Bu etki hayatın içinde her alanda meydana gelmekte ve belirli bir zaman sonra kişinin algı yapısını oluşturarak yaşam deneyimlerini sınırlandırmaktadır. Medya iletilerine maruz kalan birey, yaşamıyla medya iletilerinin sunduğu deneyimleri karşılaştırmakta ve büyük oranda deneyimlerinden vazgeçerek medya deneyimlerini benimseme yoluna gitmektedir (Tyner, 1993: 92). Bireyler, medyanın sağladığı bilgilerden kendi bilgi yapılarını oluşturabilmek amacıyla medya ürünlerine karşı eleştirel bir bakış açısıyla okuma yapmalıdır. Medyanın hayatın gerçekliğini ne kadar yansıttığını tespit etmeli, bir medya aracından aldığı bilginin doğruluğunu başka medya araçlarından kontrol etmeli ve bu doğrultuda da medya okuryazarlığı becerilerini geliştirerek medya dünyası ile gerçek dünyayı karşılaştırmak suretiyle bilgi yapılarını oluşturmaktadır.

Yöntem

Öğretmen adaylarının görüşlerine göre medya dünyasının gerçek dünyayı yansıtma düzeyini, eğitim fakültesi 4. sınıf öğrencilerinin görüşleri doğrultusunda belirlemeyi amaçlayan bu araştırma, betimsel nitelikte olup tarama (survey) modeline göre yapılmıştır. Tarama modelinde, mevcut olayların daha önceki olay ve koşullarla ilişkileri dikkate alınarak, durumlar arasındaki etkileşimin açıklanması hedef alınır (Kaptan, 1998: 59). Bu doğrultuda kullanılan yöntemin, araştırmanın amaçlarını gerçekleştirmek için uygun olduğu düşünülmektedir.

Araştırmanın Amacı ve Alt Amaçları

Araştırmanın genel amacı, öğretmen adaylarının görüşlerine göre medya dünyasının gerçek dünyayı yansıtma düzeylerinin, eğitim fakültesi 4. sınıf öğrencilerinin görüşleri doğrultusunda belirlenmesidir. Bu amaca bağlı olarak aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Öğretmen adaylarının öğrenim gördükleri bölümlere göre medya dünyasının gerçek dünyayı yansıtma düzeyi nedir?
2. Öğretmen adaylarının görüşlerine göre medya dünyasının gerçek dünyayı yansıtma düzeyi ile öğrenim gördükleri bölümler arasında anlamlı bir fark var mıdır?
3. Öğretmen adaylarının görüşlerine göre medya dünyasının gerçek dünyayı yansıtma düzeyi ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir fark var mıdır?
4. Öğretmen adaylarının görüşlerine göre medya dünyasının gerçek dünyayı yansıtma düzeyi ile en güvenilir buldukları medya aracı arasında anlamlı bir fark var mıdır?
5. Öğretmen adaylarının görüşlerine göre medya dünyasının gerçek dünyayı yansıtma düzeyi ile en sık kullandıkları medya aracı arasında anlamlı bir fark var mıdır?

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde eğitim gören 1218 son sınıf öğrencisi oluşturmaktadır. Örneklem ise, evren içerisinden tesadüfi örneklem yoluyla seçilen bölümlerde öğrenim gören 376 öğretmen adayı içerisinden seçilmiştir. Örneklemenin, cinsiyet ve bölüm değişkenine göre dağılımı Tablo 1'de görülmektedir.

Tablo 1.

Örneklemin Bölüm ve Cinsiyet Değişkenine Göre İstatistiksel Dağılımı

Bölüm	N			%
	Kadın	Erkek	Toplam	
Türkçe Öğretmenliği	32	27	59	15,7
İngilizce Öğretmenliği	40	21	61	16,2
Okul Öncesi Öğretmenliği	45	7	52	13,8
Fen Bilgisi Öğretmenliği	49	14	63	16,8
Bilgisayar Öğretmenliği	21	26	47	12,5
Sınıf Öğretmenliği	48	22	70	18,6
Resim Öğretmenliği	19	5	24	6,4
Toplam	254	122	376	100

Tablo 1’de görüldüğü gibi, örneklem grubunun %15,7’si Türkçe Öğretmenliği, %16,2’si İngilizce Öğretmenliği, %13,2’si Okul Öncesi Öğretmenliği, %16,8’i Fen Bilgisi Öğretmenliği, %12,5’i Bilgisayar Öğretmenliği, %18,6’sı sınıf öğretmenliği, %6,4’ü ise Resim Öğretmenliği bölümlerinde öğrenim gören öğretmen adaylarından oluşmaktadır. Resim Öğretmenliği bölümünde öğrenim gören öğrenci sayısının düşük olması, bu bölümün örneklem grubunda da düşük düzeyde temsil edilmesine neden olmuştur.

Veri Toplama Aracı

Veriler, araştırmacılar tarafından geliştirilen “*Medya Dünyasının Gerçek Dünyayı Yansıtma Düzeyi Ölçeği*” ile toplanmıştır. Ölçeğin geliştirilmesi sürecinde medya ve gerçeklik konusuyla ilgili olarak Potter’ın *Media Literacy* (2005) adlı eserinden; medya etkisi konusunda ise Strasburger ve Wilson’un *Children, Adolescents and the Media* (2002) ve Croteau ve Hoynes’in *Media Society* (2002) adlı kitapları başta olmak üzere çalışmanın giriş kısmında değinilen diğer kaynaklardan yararlanılmıştır. Hazırlanan ölçeğin kapsam geçerliliğinin sağlanması amacıyla ilköğretim, eğitim bilimleri ve Türkçe eğitimi bölümlerinden 7 uzmanın görüşleri alınmıştır. Uzmanlar tarafından getirilen öneriler doğrultusunda gerekli düzeltmeler yapılarak ölçeğe son şekli verilmiştir.

Ölçme aracında bulunan maddelerin aynı özelliği ölçüp ölçmediğinin belirlenmesi ve aynı özelliği ölçmeye yönelik olarak hazırlanmış maddeler arasındaki ilişkinin tespit edilmesi amacıyla faktör analizi yapılmıştır. Yapılan faktör analizinde, ölçeği oluşturan maddeler arasındaki ilişki yüksek bulunmuş ve ölçek yapı geçerliliği açısından uygulanabilir görülmüştür.

Veri toplama aracının güvenilirliğini belirlemek için ise 49 kişiden oluşan son sınıf grubuna ön uygulama yapılmış ve daha sonra ölçeğin iç tutarlılık katsayılarını belirlemek amacıyla ölçeğin güvenilirlik katsayısı (Crombach Alfa) hesaplanmıştır. Buna göre, veri toplama aracının güvenilirlik katsayısı 0,861 olarak hesaplanmıştır. Veri toplama aracının güvenilirlik katsayısı, uzmanlarca kabul edilen 0,70 oranından daha yüksek bulunduğu için uygulanmasına karar verilmiştir. Ölçek iki bölümden oluşup birinci bölümde öğretmen adaylarına ilişkin kişisel bilgilere yönelik sorular, ikinci bölümde ise medya gerçekliği algısını ölçmeye yönelik maddeler yer almaktadır.

Ölçeğin ilk bölümü, öğrencilerin bölüm, cinsiyet, medya araçlarını kullanma amacı, en sık kullandıkları medya aracı ve iletilerini en güvenilir buldukları medya aracını tespit etmeye yönelik hazırlanmış olup 5 sorudan oluşmaktadır. Ölçeğin 2. bölümü ise medya iletilerinin toplum gerçekliğini yansıtma düzeyini belirlemeye yönelik maddelerden oluşmaktadır. Bu bölüm 3 olumsuz 22 olumlu olmak üzere toplam 25 maddeden oluşmaktadır. Çalışma, 2009-2010 öğretim yılı güz döneminde 2009 Ekim-Kasım ayları arasında gerçekleştirilmiştir.

Toplanan Verilerin Çözümlemesi

Araştırmanın genel amacı çerçevesinde cevapları aranan alt amaçlara yönelik olarak toplanan veriler üzerinde gerekli istatistiksel çözümler için SPSS (The Statistical Packet for Social Science) paket programı kullanılmıştır. Araştırmada kullanılan çözümler için anlamlılık düzeyi 0.5 olarak alınmıştır. Öğretmen adaylarının görüşlerine göre, medya dünyasının gerçek dünyayı yansıtma düzeyini belirlemede aritmetik ortalama ve standart sapmalardan yararlanılmıştır. Öğretmen adaylarının görüşlerine göre medya dünyasının gerçek dünyayı yansıtma düzeyi ile cinsiyet değişkeni arasında fark olup olmadığının belirlenmesinde aritmetik ortalama, standart sapma ve t-testi kullanılmıştır. Öğretmen adaylarının bölüm, en sık kullandıkları medya aracı ve en güvenilir buldukları medya aracı değişkeni ile medya dünyasının gerçek dünyayı yansıtma düzeyi ölçeği puanları arasında fark olup olmadığının belirlenmesinde ise aritmetik ortalama, standart sapma ve tek yönlü varyans analizinden (ANOVA- F testi) faydalanılmıştır.

Öğretmen adaylarının görüşlerine göre medya dünyasının gerçek dünyayı yansıtma düzeyinin belirlenmesi amacıyla uygulanan veri toplama aracındaki maddelere verilecek puanlar beşli olarak derecelendirilmiştir. Ölçme aracının 2. bölümündeki her bir maddeye ilişkin bu derecelendirmeler; “tamamen katılıyorum”, “katılıyorum”, “kararsızım”, “katılmıyorum”, “tamamen katılmıyorum” şeklindedir. Ölçme aracındaki her bir maddeye verilecek yanıt kodları bu derecelere uygun olarak; tamamen katılıyorum için 5, katılıyorum için 4, kararsızım için 3, katılmıyorum için 2 ve tamamen katılmıyorum için 1 olarak belirlenmiştir. Ölçme aracı yer alan aralıkların eşit olduğu (4/5) varsayımından hareket ederek seçeneklere ilişkin alt ve üst sınırlar belirlenmiştir. Ölçme aracındaki her bir maddeye ilişkin derecelendirme sınırları ve sıklık düzeyleri Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2.

Seçeneklere İlişkin Sınırlar ve Gruplamalar

Seçenekler	Gruplamalar	Sınırlar
Tamamen katılıyorum	(5)	4,21 - 5,00
Katılıyorum	(4)	3,41 - 4,20
Kararsızım	(3)	2,61 - 3,40
Katılmıyorum	(2)	1,81 - 2,60
Tamamen katılmıyorum	(1)	1,00 - 1,80

Medya dünyasının gerçek dünyayı yansıtma düzeyine ilişkin öğretmen adaylarından elde edilen veriler, Tablo 2’deki sıklık düzeylerinin sınırlarından yararlanılarak yorumlanmış ve öneriler geliştirilmiştir.

Bulgular ve Yorum

Öğretmen adaylarının görüşlerine göre medya dünyasının gerçek dünyayı yansıtma düzeyinin, eğitim fakültesi 4. sınıf öğrencilerinin görüşleri doğrultusunda belirlenmesinin amaçlandığı bu çalışmada, elde edilen veriler araştırmanın alt amaçlarını oluşturan soruların sırasına göre ele alınmış ve yorumlanmıştır. Elde edilen verilerin aritmetik ortalamalara göre yorumlanmasında, yöntem bölümünde belirtilen sınırlardan ve sınırlara ilişkin olarak oluşturulan sıklık düzeylerinden yararlanılmıştır.

Öğretmen Adaylarının Öğrenim Gördükleri Bölümlere Göre Medya Dünyasının Gerçek Dünyayı Yansıtma Düzeyine İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın birinci alt amacında yer alan öğretmen adaylarının öğrenim gördükleri bölümlere göre medya dünyasının gerçek dünyayı yansıtma düzeyine yönelik sayısal veriler Tablo 3’te gösterilmiştir.

Tablo 3.

Öğretmen Adaylarının Öğrenim Gördükleri Bölümlere Göre Medya Dünyasının Gerçek Dünyayı Yansıtma Düzeyine İlişkin Grup Görüşleri

Öğrenim Gördükleri Bölüm	N	\bar{X}	Ss
Resim Öğretmenliği	24	2,92	,49435
Sınıf Öğretmenliği	70	2,77	,50313
Türkçe Öğretmenliği	59	2,73	,50496
Fen Bilgisi Öğretmenliği	63	2,72	,37898
Okul Öncesi Öğretmenliği	52	2,71	,51808
Bilgisayar Öğretmenliği	47	2,69	,48035
İngilizce Öğretmenliği	61	2,64	,53400
Genel	376	2,72	,48932

Tablo 3'te öğretmen adaylarının öğrenim gördükleri bölümlere göre aritmetik ortalamalarının $\bar{X}=2,92$ ile $\bar{X}=2,64$ arasında değiştiği görülmektedir. Bu bulgulara göre Resim Öğretmenliğinde öğrenim gören öğretmen adaylarının medya dünyasının gerçek dünyayı yansıtmasına ilişkin diğer bölümlerde öğrenim gören öğretmen adaylarına göre daha olumlu görüş belirttikleri söylenebilir. Ancak Tablo 3 incelendiğinde, öğretmen adaylarının genelinin medya dünyasının gerçek dünyayı yansıtması konusunda kararsız kaldıkları görülmektedir.

Öğretmen Adaylarının Öğrenim Gördükleri Bölümlere Göre Medya Dünyasının Gerçek Dünyayı Yansıtma Düzeyi Puanlarına İlişkin Bulgular ve Yorum

Öğretmen adaylarının öğrenim gördükleri bölümlere göre medya dünyasının gerçek dünyayı yansıtma düzeyleri ölçeği ortalamalarının anlamlı bir farklılık gösterip göstermediği F-testi ile kontrol edilmiş ve sonuçlar tablolaştırılarak sunulmuştur.

Tablo 4.

Öğretmen Adaylarının Öğrenim Gördükleri Bölüm ile Medyanın Toplamı Yansıtma Düzeyi Ölçeği Puanlarının ANOVA sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar Arası	1,599	6	,267	1,115	,353
Gruplar İçi	87,949	368	,239		
Toplam	89,548	374			

Tablo 4'te görüldüğü gibi, öğretmen adaylarının medyanın toplumu yansıtma düzeyi ölçeği ortalama puanları, öğrenim gördükleri bölüme göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir [$F_{(6,368)} = 1,115$ p>,05]. Öğrenim görülen bölümler arasında bir farkın olmamasında, eğitim fakültesinin hiçbir bölümünde medya okuryazarlığına yönelik bir dersin yer almamasının etkili olduğu düşünülebilir.

Öğretmen Adaylarının Cinsiyete Göre Medya Dünyasının Gerçek Dünyayı Yansıtma Düzeyi Puanlarına İlişkin Bulgular ve Yorum

Burada, öğretmen adaylarının cinsiyetlerine göre medya dünyasının gerçek dünyayı yansıtma düzeyleri ölçeği ortalamalarının anlamlı bir farklılık gösterip göstermediği t-testi ile kontrol edilmiş ve sonuçlar tablolaştırılarak sunulmuştur.

Tablo 5.

Öğretmen Adaylarının Görüşlerine Göre Medya Dünyasının Gerçek Dünyayı Yansıtma Düzeyi Ölçeği Puanlarının Cinsiyete Göre t-Testi Sonuçları

Cinsiyet	N	\bar{X}	Ss	sd	t	p
Kadın	254	2,73	,465	373	,379	,705
Erkek	122	2,71	,538			

*p< .05

Tablo 5'te görüldüğü gibi, öğretmen adaylarının görüşlerine göre medya dünyasının gerçek dünyayı yansıtma düzeyi cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir [$t_{(373)} = ,379$ p>.05]. Yazgan ve Kıncal (2009: 519) tarafından yapılan bir çalışma, bu bulguyu desteklemektedir. Üniversite öğrencileri arasında yapılan bu çalışmada da erkek ve kadın öğrencilerin eleştirel medya okuryazarlığı becerilerinde anlamlı bir farkın olmadığı ortaya konulmuştur.

Öğretmen Adaylarının En Güvenilir Buldukları Medya Aracına Göre Medya Dünyasının Gerçek Dünyayı Yansıtma Düzeyi Puanlarına İlişkin Bulgular ve Yorum

Öğretmen adaylarının en güvenilir buldukları medya aracına göre medya dünyasının gerçek dünyayı yansıtma düzeyi ölçeği ortalamalarının anlamlı bir farklılık gösterip göstermediği F-testi ile kontrol edilmiş ve sonuçlar tablolaştırılarak sunulmuştur.

Tablo 6.

Öğretmen Adaylarının En Güvenilir Buldukları Medya Dünyasının Gerçek Dünyayı Yansıtma Düzeyi Ölçeği Puanlarının ANOVA sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P
Gruplar Arası	5.200	4	1,300	5,703	,000
Gruplar İçi	84,348	370	,228		
Toplam	89,548	374			

Tablo 6'da görüldüğü gibi, öğretmen adaylarının medyanın toplumu yansıtma düzeyi ölçeği ortalama puanlarının en güvenilir buldukları medya aracına göre anlamlı bir farklılık gösterdiği bulunmuştur [$F_{(4-370)} = 5,703$ p<.05]. En güvenilir bulunan medya araçları arasındaki farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için Scheffe testi yapılmıştır. Bu sonuçlara göre, en güvenilir buldukları medya aracı televizyon ($\bar{x} = 2,90$), radyo ($\bar{x} = 2,84$), ve internet ($\bar{x} = 2,77$) olan öğretmen adaylarının, en güvenilir buldukları medya aracı kitap ($\bar{x} = 2,68$) ve gazete ($\bar{x} = 2,64$) olan öğretmen adaylarına göre medya dünyasının gerçek dünyayı yansıtması konusunda daha olumlu görüşlere sahip olduğu görülmektedir. Bilindiği üzere televizyon, internet ve radyo görsel ve işitsel medya araçlarıdır. Bu araçların iletilerine maruz kalındığında bireyler gazete ve kitap gibi yazınsal medya araçlarına göre çok daha az çaba sarf edebilmekte, dolayısı ile daha az sorgulayıcı olabilmektedirler. Yazgan ve Kıncal'ın (2009: 519) da yaptıkları araştırmada, akranlarına göre daha fazla gazete okuyan üniversite öğrencilerinin eleştirel medya okuryazarlığı becerilerinin daha yüksek olduğunu tespit etmeleri, araştırmanın bu bulgusunu destekler nitelikte görülebilir.

Öğretmen Adaylarının En Sık Kullandıkları Medya Aracına Göre Medya Dünyasının Gerçek Dünyayı Yansıtma Düzeyi Puanlarına İlişkin Bulgular ve Yorum

Öğretmen adaylarının en sık kullandıkları medya aracına göre medya dünyasının gerçek dünyayı yansıtma düzeyleri ölçeği ortalamalarının anlamlı bir farklılık gösterip göstermediği F-testi ile kontrol edilmiş ve sonuçlar tablolaştırılarak sunulmuştur.

Tablo 7.

Öğretmen Adaylarının En Sık Kullandıkları Medya Aracı ile Medyanın Toplamı Yansıtma Düzeyi Ölçeği Puanlarının ANOVA sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar Arası	3,813	4	,953	4,114	,003
Gruplar İçi	85,735	370	,232		
Toplam	89,548	374			

Tablo 7’de görüldüğü gibi, öğretmen adaylarının medyanın toplamı yansıtma düzeyi ölçeği ortalama puanları en sık kullandıkları medya aracına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir [$F_{(4-370)} = 4,114$ $p < ,05$]. En sık kullanılan medya aracı arasındaki farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için Scheffe testi yapılmıştır. Bu sonuçlara göre, en sık yararlandıkları medya aracı kitap olan öğretmen adaylarının ($\bar{X} = 3,58$) medyanın toplamı yansıtma düzeyi ölçeği ortalama puanlarının, en sık yararlandıkları medya aracı internet ($\bar{X} = 2,75$); televizyon ($\bar{X} = 2,70$); radyo ($\bar{X} = 2,64$) ve gazete ($\bar{X} = 2,64$) olan öğretmen adaylarına göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu grupta yer alan öğretmen adaylarının 3,58 aritmetik ortalama ile araştırmada yer alan gruplar arasında medya dünyasının gerçek dünyayı yansıttığını düşünen tek grup olma özelliğini de taşıdığı görülmektedir. Kitaplarda diğer medya araçlarına göre iletilerin daha geniş bir perspektifte sunulması ve gerçek ile kurgu ayrımının daha kolay yapılabilmesinin, böyle bir sonucun ortaya çıkmasında etkili olduğu düşünülebilir. Bu grupta yer alan öğretmen adaylarının en fazla tecrübe sahibi oldukları medya aracının bu özelliklere sahip olan kitaplar olması nedeniyle ve yazınsal okuryazarlık konusunun görsel okuryazarlığa oranla öğrenim hayatlarında daha çok karşılaştıkları bir konu olması, böyle bir sonucun ortaya çıkmasında etkili olmuştur denilebilir.

Tartışma

Medya, daha fazla pazar payı oluşturabilmek, siyasi güçleri yönlendirebilmek ve reklam gelirlerini arttırabilmek amacıyla gerçekleri çarpıtmakta, abartmakta, saklamakta yahut form değişikliğine uğratabilmektedir (Buckingham, 1993: 83-85; Potter, 2005: 71-73; Nurçay, 2006). Medyanın sunduğu şeyler, gerçekliğin birebir yansımaları değildir. Medyada gördüklerimiz ya da duyduklarımız, gerçekliğin sadece bir temsildir. Medya bu temsiller sayesinde bizim bilgi yapılarımızı istediği doğrultuda inşa edebilmektedir. McLaren (2007: 125), bilgi inşasının iktidar sahiplerinin en güçlü silahı olduğunu ve günümüzde artık bilgi üretiminin politik etkilerinden birisinin de belli grupların seslerini meşrulaştırmak ve onlara daha az ayrıcalıklı olanların seslerinden daha fazla inanılabilirlik katmak olduğunu belirtir. Dolayısıyla günümüzde meşruluğa ilişkin birçok yargı, medyanın tekelinde yürümektedir. Ne yazılı hukuk ne sosyal normlar ne de vicdani hükümler medyanın gerçekleri manipüle edişi karşısında etkin olabilmektedir. *Teaching the Media* (1985) adlı eserinde Len Masterman, medya eğitimi, bilgiyi kendi çıkarları doğrultusunda üretenler ile bu bilgiyi haber ve eğlence formatında masum bir şekilde tüketenler arasında ortaya çıkan bir etkileşim olarak tanımlamaktadır. Medya eğitimi, bilme ve iktidar ilişkilerindeki büyük eşitsizliklere meydan okuma sürecindeki öğretmen ve öğrencilerin sahip olduğu sınırlı sayıda araçlardan biri olarak görülmektedir (Masterman, 1985).

Araştırmanın ilk bulgusundan da anlaşılacağı üzere, öğretmen adaylarının genel olarak medya dünyasının gerçek dünyayı yansıtması konusunda olumsuz görüşler içerisinde oldukları görülmektedir. Öğretmen adaylarının ölçek maddelerine ilişkin cevapları tek değerlendirildiğinde, olumsuz görüşlerin medyanın gerçek hayatı temsili ve güvenilirliği konusunda toplandığı görülmektedir. Bu olumsuzluk, hayatlarının önemli bir kısmında etkisine maruz kaldıkları ve bilgi yapılarını oluşturdukları medyadan gelen iletiler konusunda öğretmen adaylarının medyayı güvenilir ve gerçekçi bulmadıklarını ortaya koyması açısından

önemli görülebilir. Potter (2005), medya iletilerinin ve deneyimlerinin daha az zaman ve para karşılığında hizmet vermesi nedeniyle çağımızda vazgeçilemez hale geldiğini belirtmektedir. Dolayısıyla medya araçları, her ne kadar olumsuz birçok etkisi olsa da çağımız insanının – dolayısıyla da öğrencisinin- etrafını kuşatmış gözükmektedir. Medya okuryazarlığı eğitiminin temelinde medyaya karşı aşırı korumacı bir yaklaşımdan ziyade, bireyleri medya konusunda bilgilendirerek onların medya iletilerine karşı eleştirel yaklaşımlarını sağlamak vardır. Eğitim fakültelerinde medya okuryazarlığına ait bir dersin olmaması nedeniyle böyle bir sonucun ortaya çıkmasını da bilinçli bir farkındalıktan ziyade önyargı ve basmakalıp söylemlerin etkili olduğu düşünülebilir. Ancak bu durumun tam anlamıyla açıklığa kavuşturulabilmesi için öğretmen adaylarının bu olumsuz düşüncelerinin belirli bir farkındalığa mı, yoksa önyargı ve basmakalıp söylemlere mi dayandığının tespit edilmesine yönelik ek araştırmalara gerek vardır.

Öğretmen adaylarının medya dünyasının gerçek dünyayı yansıtma düzeyi ölçeği genel ortalama puanlarına bakıldığında ise öğretmen adaylarının genel olarak ve bölüm bazında, medya ve gerçeklik konusuyla ilgili olarak kararsız kaldıkları görülmektedir. Böyle bir bulgunun ortaya çıkmasında, öğretmen adaylarında, “bilginin temellerini ve doğruluk durumunu değerlendirme, sınamaya ve yargılama becerisi” (Elder ve Paul 1994) olarak tanımlanan eleştirel düşünme becerisinin gelişmemiş olmasının etkili olduğu düşünülebilir. Bilginin değerlendirmesi süreci olarak görülebilecek eleştirel düşünme becerisinin gelişmemiş olduğu bireylerde kararsızlık, sorgulamama ve önyargılı davranma gibi davranışların daha çok görülmesi mümkün gözükmektedir. Bilginin hızlı bir şekilde akıp gittiği, sürekli yenilendiği çağımızın çok boyutlu medya araçları karşısında bireylerin eleştirel düşünme becerilerinin geliştirilmesi gerekliliği ön plana çıkmaktadır (McMahon, 2009). Bilgi teknolojilerini sınıf ortamına transfer etmesi ve çeşitli formlardaki bilgi yapıları arasında geçişler yapması beklenen öğretmen adaylarının eleştirel düşünme becerilerinin geliştirilmesine yönelik derslere eğitim fakültesi programlarında yer verilmesi gerekliliği ön plana çıkmaktadır.

Araştırmada ortaya çıkan diğer bir bulgu ise, öğretmen adaylarının öğrenim gördükleri bölüm ile medya dünyasının gerçek dünyayı yansıtma düzeyi ölçeği ortalama puanları arasında anlamlı bir farklılığın olmamasıdır. Bu bulguya göre, öğretmen adaylarının öğrenim gördükleri bölümler, medya dünyasının gerçek dünyayı yansıtmasına yönelik görüşlerini etkilememiştir. Katılımcıların eğitim fakültesinin farklı bölümlerinde öğrenim gören 4. sınıf öğrencilerinden seçilmesine karşın, bölümler arasında anlamlı bir farkın olmamasında öğretmen adaylarının öğrenim hayatları boyunca ne fakültede ne de ilköğretim ve ortaöğretimde medya okuryazarlığına yönelik bir ders almamalarından kaynaklandığı düşünülebilir.

Araştırmanın üçüncü bulgusu, öğretmen adaylarının medya dünyasının gerçek dünyayı yansıtma düzeyleri ölçeği aritmetik ortalamaları ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir farkın olmamasıdır. Radyo ve Televizyon Üst Kurulu'nun (RTÜK) 2009 Şubat ayında yayımlanan “Televizyon İzleme Eğilimleri Araştırması 2” raporunda, kadınların günlük ortalama 4,5 saat televizyon izledikleri belirtilirken erkeklerin ise 4,3 saat televizyon izledikleri belirtilmiştir (RTÜK, 2009: 7). Görüldüğü üzere kadın ve erkeklerin en yaygın medya aracı konumunda olan televizyona maruz kalma süreleri arasında çok fazla fark yoktur. Dolayısıyla kadın ve erkeklerin, televizyon izleme oranları arasında yarım saatten az bir farkın olmasının böyle bir sonucun ortaya çıkmasında etkili olduğu düşünülebilir. Yani günümüzde medya, kadın ve erkekleri eşit oranda etkiliyor görünmektedir. Bu durum da cinsiyetin medya etkisi üzerinde belirleyici bir değişken olmamasına yol açabilmektedir.

Araştırmanın dördüncü bulgusu, öğretmen adaylarının medya dünyasının gerçek dünyayı yansıtma düzeyleri aritmetik ortalamaları ile en güvenilir buldukları medya aracı arasında anlamlı bir farkın olmasıdır. Bu bulguya göre, en güvenilir bulunduğu medya aracı televizyon ve internet olan öğretmen adaylarının, medya dünyasının gerçek dünyayı yansıtma düzeyine ilişkin görüşleri daha olumsuzdur. En çok yararlandığı medya aracı gazete ve kitap olan öğretmen adaylarının medya dünyasının gerçek dünyayı yansıtma düzeyine ilişkin görüşleri, diğer gruplara oranla daha olumludur. Böyle bir bulgunun ortaya çıkışında güvenilir bulunan medya aracının

yazılı ya da görsel oluşunun etkili olduğu düşünülebilir. Natharius (2004: 240)'un da dediği gibi bireylerin görsel okuryazarlık becerilerini kullanmalarının önkoşul olduğu medya araçlarının iletilerine maruz kaldıkları durumlarda gerçektışı olayları gerçektmiş gibi algılamaları daha kolay olabilmektedir. En güvenilir buldukları medya aracı gazete ve kitap olan öğretmen adaylarının medyanın gerçekleri yansıtması konusunda medyayı daha güvenilir bulması ise yazınsal medya araçlarında gerçek ile kurgu ayırımına daha kolay varılmasından ve ileti akışının okur merkezli gerçekleşmesinden dolayı daha fazla sorgulanabilmesinden kaynaklandığı söylenebilir. Kitap ve gazete türünden basılı medya araçlarındaki ileti akışı okurun kontrolünde ilerlemektedir. Okur bu araçlarda istediği zaman geri ve ileri sıçramalar yaparak iletileri istediği gibi kontrol edebilmekte, yönetebilmektedir. Dolayısıyla bu araçların kullanımında kontrol, medya aracının değil alıcının (okur) elindedir.

Araştırmanın son bulgusu, öğretmen adaylarının medya dünyasının gerçek dünyayı yansıtma düzeyleri ölçeği aritmetik ortalamaları ile en sık kullandıkları medya aracı arasında anlamlı bir farkın olmasıdır. En sık yararlandıkları medya aracı kitap olan grubun, diğer öğretmen adaylarına göre medya dünyasının gerçek dünyayı yansıtma düzeyine ilişkin görüşleri daha olumludur. Aynı zamanda bu grup, medya dünyasının gerçek dünyayı yansıttığını düşünen tek gruptur. Bu bulgu çok kitap okuyan öğretmen adaylarının medyayı daha güvenli bulduklarını göstermektedir. Böyle bir sonucun ortaya çıkmasında, bu grupta yer alan öğretmen adaylarının medyadaki deneyimlerinin büyük kısmını kitaplar karşısında geçirmelerinin etkili olduğu düşünülebilir. Aynı zamanda bu grupta yer alan öğretmen adayları görsel okuryazarlık veya medya okuryazarlığına dair bir eğitim almamalarına karşın, yazınsal okuryazarlığa yönelik daha fazla deneyime sahip olmalarının da böyle bir sonucun ortaya çıkmasında etkili olabileceği düşünülebilir. Dolayısıyla medya okuryazarlığı ve medya etkisine yönelik problemlerin temelinde "okuryazarlık" eğitimine ilişkin problemlerin yattığı düşünülebilir. Felten (2008)'ın da belirttiği üzere çağımızda görsel-elektronik metinler de en az basılı metinler kadar yaygındır. Bu nedenle görsel-elektronik metinlere yönelik okuryazarlık becerilerinin de en az basılı metinler düzeyine getirilmesi önem arz etmektedir. Bu nedenle çağımız çocuğunun günlük hayatında sıkça karşılaştığı ve zamanının büyük çoğunluğunu harcadığı elektronik metinlerin bir an önce eğitim-öğretim ortamlarına da taşınması gerekliliği ön plana çıkmaktadır.

Sonuç

Medya okuryazarlığı konusunda ilgili alanyazın tarandığında, medyanın gerçekleri çarpıtarak toplumun bilgi yapılarını programlamaya çalıştığını, gerçek ile kurgu arasındaki ayrımı tahrip ettiğini ve bireyleri bu konuda savunmasız bırakmaya çalıştığını ortaya koyan birçok araştırmanın olduğu görülmektedir.

Meselenin çözümü medya kuruluşları aracılığıyla arandığında, medya kuruluşlarının haber verme ve bilgilendirme işlevlerini yerine getirirken gerçekleri kurgu karmaşasına mahkûm etmeden, olabildiğince yüksek oranda yansıtmaları gerekir. Medya kuruluşlarının sahipleri ya da çalışanlarının, kişisel inanç, değer ve çıkarlarının gerçeğin önüne geçmesinden ve gerçeğin üzerinin örtülmesinden kaçınmaları gerekir. Medya kuruluşlarının bu kaygıları gütmemeleri durumunda ise resmi organlar aracılığıyla caydırıcı yaptırımlara gidilmelidir. Ülkemizde ve dünyada çeşitli kuruluşlar aracılığıyla medya denetimine yönelik önlemler alınmaktadır. Ancak medya şirketlerinin günümüzde ulaştığı ekonomik ve siyasi boyutlar göz önüne alındığında, bu önlemlerin etkililiği ve bağımsızlığı tartışma konusu olabilmektedir.

Meselenin çözümüne birey odaklı bir bakış açısıyla yaklaşıldığında ise medya okuryazarlığı eğitiminin güçlenen bir değer olarak karşımıza çıktığı görülmektedir. Bireyleri medyanın yapısına ve işleyiş düzenine ilişkin bilgilendirerek medyadan gelecek etkiler konusunda bilinçlendirme amacıyla olan medya okuryazarlığı eğitiminin modern dünyanın eğitim sistem içerisinde önemli bir sistem olarak karşımıza çıktığı görülmektedir. Medya iletilerini ne kadar acımasız ve saldırganca kurgularsa kurgulasın, medya konusunda bilişsel farkındalık düzeyine ulaşmış bireyler bu iletilerin art alanlarını çözümleyip işleyecek yetkinliğe sahip olacaklardır.

Bu açıklamalardan hareketle araştırmanın bulgularına bakıldığında, öğretmen adaylarının genel olarak, medya dünyasının gerçek dünyayı yansıtması konusunda kararsız kaldıkları görülmektedir. Bu kararsızlığın medyayı değerlendirmekten ziyade medyaya karşı bilgisizlikten kaynaklandığı düşünülebilir. Bu sonuç, öğretmen adaylarının, medyanın gerçekleri yansıtma düzeyi ile ilgili olarak ciddi destek gereksinimi içerisinde olduklarını göstermektedir. Bu gereksinimin aşağıdaki öneriler doğrultusunda giderilebileceği düşünülmektedir.

I. Eğitim fakültelerinin tüm bölümlerine zorunlu medya okuryazarlığı dersi konularak öğretmen adaylarının medya konusunda bilinçlenmesi ve bilgilenmesi sağlanmalıdır.

II. Eğitim fakültesi seçmeli ders havuzlarına medya okuryazarlığını geliştirmeye yönelik dersler konularak öğretmen adaylarının zorunlu medya okuryazarlığı dersinin yanında medya konusunda daha yetkin birey ve eğitimciler olmaları sağlanmalıdır.

Konuyla ilgili gerçekleştirilecek bundan sonraki çalışmalarda araştırmacıların bireylerin medya iletilerini neden güvenilir bulmadıklarına dair niteliksel çalışmalar yapmalarının uygun olacağı düşünülmektedir. Bu doğrultuda yapılacak çalışmalar ile problemin alt boyutlarının tespiti ve bu boyutların altında yatan nedenlerin derinlemesine incelenmesi mümkün olabilecektir.

Kaynakça

- Arık, B. ve Solmaz, B. (2007). Kitle İletişim Araçlarında Gerçeğe Bürünen Kurgu: Orhan Pamuk Edebiyat Ödülü Örneği. C. Bilgili, & N. T. Akbulut içinde, *Medya Eleştirileri 2007: Gerçeğin Dışındakiler* (s. 233-257). İstanbul: Beta Yayın Dağıtım.
- Bilgili, C. (2006). *Medyada Olmayanlar: Medya Eleştirileri 2006*. İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş.
- Buckingham, David (1993). *Watching Media Learning: Making Sense of Media Education*. London: Falmer.
- Buckingham, David (2006). *Media Education*. Madlen: Policy Press.
- Croteau, David ve Hoynes, William (2002). *Media Society*. Third Eddition. Pine Forge Press.
- Dincer, Müjde ve Özgür Yılmazkol (2009). Televizyon Çocuklara Gerçek Hayatı Şiddetle Öğreten Çağdaş Masal Anlatıcısı. S. Akçalı (Ed.), *Çocuk ve Medya* (189-211) Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Dorr, A. (1981). Television and affective development and functoining; maybe this decade. *Journal of Broadcasting*, 25: 335-345.
- Elder, L. ve Paul, R. (1994). Critical thinking: Why we must transform our teaching. *Journal of Developmental Education* 18:1.
- Felten, P. (2008). Visual literacy. *Change*. November-December 60-64.
- Hawkins, R. P. (1977), The dimensional structure of children's perceptions of television reality. *Communication Research*, 7: 193-226.
- Hobbs, Rene (1998). The seven great debates in the media literacy movement. *Journal of Communication*, 48: 16-32.
- Kaptan, Saim (1998). *Bilimsel Araştırma ve İstatistik Teknikleri*. Ankara, Bilim Yayınları.
- Kellner, D., & Share, J. (2007). Critical Media Literacy, Democracy and the Reconstruction of Education. D. Macedo, & S. R. Steinberg içinde, *Media Literacy: A Reader* (s. 3-23). New York: Peter Lang.
- Livingstone, Sonia (2006). Media Literacy and the Challenge of New Information and Communication Technologies. *The Communication Review*, 7:1, 3 – 14.
- Lusted, D. (1991). *The Media Studies Book: A Guide for Teachers*. London: Routledge.

- Mansterdam, L. (1985). *Teaching the Media*. London: Comedia Publication Group.
- Mclaren, P. (2007). *Kapitalistler, İşgalciler: İmparatorluğa Karşı Eleştirel Bir Pedagoji*, İstanbul: Kalkedon Yayınları.
- McMahon, G. (2009). Critical Thinking and ICT Integration in a Western Australian Secondary School. *Educational Technology & Society*, 12 (4), 269–281.
- Natharius, David (2004). The more we know , the more we see: The role of visuality in media literacy. *American Behavioral Scientist*, 48: 238.
- Parsa, Alev Fatoş (2004). İmgenin Gücü ve Görsel Kültürün Yükselişi. *Ana Dili*, 33: 59-66.
- Postman, Neil (1995). *Çocukluğun Yokoluşu* (Kemal İnal, Çev.) Ankara, İmge Kitabevi.
- Potter, James (1986). Perceived reality in the cultivation hypothesis. *Journal of Broadcasting*, 30: 159-174.
- Potter, James (2005) *Media Literacy*. Third Eddition. CA: Sage Publications.
- Radyo ve Televizyon Üst Kurulu (2009) *Televizyon İzleme Eğilimleri Araştırması 2*, Ankara, Kamuoyu, Yayın Araştırma ve Ölçme Dairesi Başkanlığı.
- Sanders, Barry (1999). *Öküzün A'sı- Elektronik Çağda Yazılı Kültürün Çöküşü ve Şiddetin Yükselişi*, (Tahir Şehnaz, Çev.), Ankara, Ayrıntı Yayınları.
- Strasburger, Victor C. ve Wilson, Barbara (2002) *Children, Adolescent and the Media*. Sage Publications.
- Türk Dil Kurumu (2005). *Türkçe Sözlük*, Ankara, Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Toylor, S. E., Howell R. J. (1973). The ability of three-four and fiive year –old to distinguish fantasy from reality. *Journal of Genereic Psychology*, 122: 315-318.
- Türkoğlu, Nurçay (2006). Seytan'ın Akordeonu ve Sazı: Medyada Bolluklar ve Boşluklar, *Küresel İletişim Dergisi*, Sayı 1.
- Tyner, K. (1993). *Media Literacy in a Digital Age*. Mahwah, NJ: Erlbaum.
- Uysal, Meral (2006). Medya ve Şiddet. *Toplumsal Bir Sorun Olarak Şiddet Sempozyumu*. 20-21 Mayıs Ankara: 121-129.
- Van der Voorti T. H. A. (1986). *Television Violence : A Child's Ye-View*. Amsterdam: North Holland.
- Wright, J. C, Huston A. C., Reitz A.L.ve Piemyat S. (1994). *Young Children's Perceptions of Television reality: Determinants and Developmental Differnces*. *Developmentnt Psychology*, 30: 229-239.
- Yazgan, A. Deniz, R. Kıncal (2009). Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Medya Okuryazarlık Düzeyleri, Demokrasi Algıları ve Dogmatik Düşünce Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *International Symposium on Democracy And Democracy Education in Europe*. 11-12 Haziran 2009: 516-530 Çanakkale/Turkey.